קז: שני דייני פרק שלשה עשר כתובות

עמוד בדין וברח. בפרק המולך (יבמות דף מח: ופס) פרש"י דוקא ברח אבל חלה הוא או חלתה היא לא משמע לפי דבריו דקנס הוא ומימה אם כן מאי קפיך הואיל ומשום קנס מתפרנסת ומן לומר דאי מיישינן כולי האי לדברי כדחיים שמואל לא היה לקנסו כל כך ור"מ פירש שמלא בירושלמי ברש אף ע"פ דברח לאו דוקא אלא ה"ה חלה דינוונת משלו וא"ת והא אמרינן חלה הוא או היא אינו מעלה לה מזונות למד ליגנא נבי הגיע זמן ולא נשאו יש לומר שאני הכא שהיה לו לכנוס מיד אחר הגעת הזמן אחר שלשה חדשים אבל התם כשהתחיל חליו לפני שהגיע זמן מאי הוה ליה למיעבד ומיהו קשה אי בחלה נמי מעלה לה מזונות אמאי אמרי' בסמוך דלא משעבדא ליה למעשה ידיה וי"ל דבחלה נמי קנסינן ליה משום דלא כנס מיד אחר שלשה חדשים ואחר שעמד בדין מיד ואם תאמר לפרש"י דמפרש דוקא ברח אבל חלה לא בפ"ק (דף ג.) דמיבעיא לן חלה מהו אמאי לא פשיט מהכא דאמרי' דוקא ברח אבל חלה לא וכל שכן הוא דהא הכא דאין לה מזונות אף על פי שפשע קצת שהיה לו לכנוסה מיד אחר שעמד בדין אבל התם חלה קודם שהגיע הזמן מאי הוה ליה למיעבד דעל כורחין נהכי מיירי דאי חלה הוא אחר כך פשיטא דאין להפסידה ואיכא למימר דיבמה שאני דלאו אגידא ביה כולי האי כמו ארוסתו ואיתה עומדת כל כך לכנוסה לא מיחייב מזונות כולי האי ומיהו קשה לפירוש רש"י דעל כורחין מוקי האי ברח שלא ממתה מרדין אלא מחמתה דאי לאו הכי היינו חלה ואם כן מאי קפיך הכא למ"ד אין פוסקין מזונות לאשת איש הרי הכא לא שייך התפסת לדברי הואיל וממתה ברח:

הני מאני דקוניא. פי' בקונטרס פלומי"ר בלע"ז כלי חרס שמתיכין לתוכו עופרת ואין גרלה לר"ת דבזמים פרק איזהו מקומן (דף נד.) גבי עשיית מזבח תניא מביא סיד וקוניא (כ) וממתה ושופך הוה ליה למימר אבר שהוא לשון בריתא ועוד אמר רבי מדמסיק עליהו בפ"ב דמסכת ע"ז (דף לג: ופס) ובפרק כל שעה (פסחים דף ל: ופס) משום דמלרפי פירוש שמעורב בהם לרף שקורין אלו"ס בלע"ז על כן גרלה כדפירש הערוך (ט) דקוניא היינו כלי חרס המטופה בהתכת זכוכית ולהכי מסיק עליה דמלרפי משום דזכוכית תמילא בריאתו מן החול ובאותו חול מעורב לרף ולהכי בלעי וכן מורה רבינו תם באותם פלומי"ר שלנו שמתיכין לתוכן עופרת אין נאסרין כי"ג יותר משאר כלי חרס ועוד מדקדק ר"ת אף אם היה כולו מעופרת לא היה נאסר ובכאן כו אלא עופרת מעט יאסר אבל בהתכת זכוכית ניחא דאפי' כולן של זכוכית אינו נאסר לפי שנתבשל היטב ואינו נבלע אבל קונא לא נתבשל כל כך ובלע טפי: **ירוקי.** פירש בקונטרס לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך ולא משום דאינטריך למיפסק הלכה כרב זביד דתניא בפרק דפליג עליה ושרי ירוקי דוקא לענין יין נסך אבל לענין חמץ בפסח מודה דאסירי אפי' מיוני כדאיתא בהדיא בפ' אין מעמידין (ע"ז דף לג:) ומפרש התם טעמא דתמציתו בחמץ.

חנן אומר איבר מעותיו. כאדים ולבונה מוכנתו של מכירו דנתן לו מה שהנהנו (כ"מ קא. ע"ש) דהתם השנה בעין הוא ודין הוא שיטול אבל הכא לא השבית לו שום שנה נכסים אלא שהגילו מהא דקיימא לן (לעיל פ.) היוקד לתוך שדה של מכירו ונטעה אלא ברשות דשמין לו אותו לא מתמיה מידי דדמסיק גנדרים נאין בין המודר (דף לג:) וא"ת הא אמרי' בהשוכר את הפועלים (כ"מ דף לג:) שומר חנם שהיה לו

צדקה מ"ד צדקה אבל תכשיט יהבינן לה דלא ניחא ליה דתינוול [ט]תא שמע [א]היבמה ג' חדשים הראשונים ניזונת משל בעלה מיכן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם עמד בדין וברח ניזונת משל יבם אמר לך שמואל למאי ניחוש לה לאהי אי משום צררי לא מיקרבא דעתיה לגבה אי משום מעשה ידיה לא משתעבדא ליה תא שמע [ב]האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי רצתה ניזונת רצתה גובה כתובתה [ג]גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה הכא נמי כששמעו בו שמת ומאי שנא עד כדי כתובתה דאיהי היא דאפסידה אנפשה תא שמע [ד]כיצד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהרי בעלה חייב במזונות אלא בגון שהלך בעלה למדינת הים לותה ואכלה עמודה ומיאנה [ה]טעמא דמיאנה הא לא מיאנה יהבינן לה אמר לך שמואל הכא למאי ניחוש לה אי משום צררי לקטנה לא מתפים ואי משום מעשה ידיה קטנה לא ספקה מאי הוה עלה כי אתא רב דימי אמר מעשה בא לפני רבי בבית שערים ופסק לה מזונות לפני רבי ישמעאל בצפורי ולא פסק לה מזונות תהי בה רבי יוחנן וכי מה ראה רבי ישמעאל שלא פסק לה מזונות הא לא נחלקו בני כהנים גדולים וחנן אלא לענין שבועה אבל מזוני יהבינן לה א"ל רב שמן בר אבא כבר תרגמה רבינו שמואל בבבל כששמעו בו שמת א"ל פתריתו בה כולי האי כי אתא רבין אמר מעשה בא לפני רבי בבית שערים ולא פסק לה מזונות לפני רבי ישמעאל בציפורי ופסק לה מזונות א"ר יוחנן מה ראה רבי שלא פסק לה דהא לא נחלקו חנן ובני כהנים גדולים אלא לענין שבועה אבל מזונות יהבינן לה אמר ליה רב שמן בר אבא כבר תרגמה שמואל בבבל כששמעו בו שמת אמר ליה פתריתו בה כולי האי והלכתא כותיה דרב ופוסקין מזונות לאשת איש והלכתא כותיה דרב הונא אמר רב [ו]דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה והלכתא כותיה דרב זביד בקוניא דאמר רב זביד [ז]הני מאני דקוניא [ח]ירוקי ואוכמי שרו ירוקי אסירי ולא אמרן [ט]אלא דלית בהו קרטופני אבל אית בהו קרטופני אסירי: **מתני'** [י]מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנם את אשתו חנן אומר איבד את מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר רוסא בן הרכינס כדבריהם א"ר יוחנן בן זכאי [יא]פה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי: **גמ'** [יב]תנן התם המודר הנאה מחבירו

לדקה. אין כ"ד פוסקין לדקה לענייס מנכסיו בזמן שנאמר בני העיר פוסקין עליהן לדקה: **תכשיט.** כשמיס להתקשט בהן אשתו: **שלשה חדשים הראשונים.** שאינה יכולה לא להנשא ולא להתייבם ניזונת משל בעלה: **עמד בדין.** ואמרה לו כמום לו אלון: **רלפה ניזונת כו'.** שהאשה נאמנת לומר מת בעלי ותיגשא וכשם שנאמנת ליגשא כך נאמנת ליטול כתובתה כדאמרינן במסכת יבמות (ט) מספר כתובתה גלמד לכשתגשאי לאחר תבלי מה שכתוב ליכי: **מספרנסת והולכת כו'.** כתובה לא גביא שמא לא גירשה וכגירושין לא האמינה אבל מזוני יהבינן לה ופפרנסן כתובה ממה נפשך אם גירשה הרי נטלתן בכתובתה ואם לאו הרי הוא מייב במזונותיה: **איהי היא דאפסדה אנפשה.** שאמרה גרשני וגרושה אין לה מזונות. וכי תימא כיון (א) דשמעה שמת תגבה כתובתה יחד אין הכי נמי והאי דקאמר מתפרנסת והולכת אם אינה רוצה ליטול כתובתה דסבורה שמא לא מת ומה לה ליטול לשם מזונות שאם יבא בעלה מהא כל כתובתה קיימת ומתפרנסת עד כדי כתובתה ומו לא יהבינן לה: **מאני דקוניא.** כלי חרס שמתפין עליהם עופרת שקורין פלומבלי"ר בלע"ז: **ירוקי אסירי.** לענין חמץ בפסח ויין נסך: **תיובי שרו.** לפי שהעופרת המחלין את החרס ואינו מניחו לבלוע. אבל הירוקים מעורב לריף שקורין אלו"ס כתוך העופרת והוא עז ומחלחל את החרס ובולע והכי אמרי' במסכת ע"ז (דף לג:) דמלרפי ובלעי: **קרטופני.** ביקועי קיריוויי"ש בלע"ז: **מתני' חנן אומר איבד את מעותיו.** שלא אמרתי לך הלוני ואני אפרע אבל אם הלוה את המשה מעות למזונותיה על מנת שתשלם לו הוא מוכנה והיא מוכנת הבעל וישלם כדאמר לעיל בממאנת ולוותה ואכלה ועמדה ומיאנה טעמא דמיאנה הא לא מיאנה **גמ'** שוקל חנן ובני כהנים גדולים אלא לענין שבועה אבל מזונות יהבינן לה אמר ליה רב שמן בר אבא כבר תרגמה שמואל בבבל כששמעו בו שמת אמר ליה פתריתו בה כולי האי והלכתא כותיה דרב ופוסקין מזונות לאשת איש והלכתא כותיה דרב הונא אמר רב [ז]דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה והלכתא כותיה דרב זביד בקוניא דאמר רב זביד [ח]הני מאני דקוניא [ט]ירוקי ואוכמי שרו ירוקי אסירי ולא אמרן [ט]אלא דלית בהו קרטופני אבל אית בהו קרטופני אסירי: **מתני'** [י]מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנם את אשתו חנן אומר איבד את מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר רוסא בן הרכינס כדבריהם א"ר יוחנן בן זכאי [יא]פה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי: **גמ'** [יב]תנן התם המודר הנאה מחבירו

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"י מ' מהלי' אישות הלי' טו סמג עשין כח טור ש"ע אה"ע סי' קס סעיף א:

כד ב מיי' שם הלי' כד סמג שם טוש"ע שם סימן לג סעיף ח [וכתב אלפס עוד פי"א דמכילתין דף קכח.]:

כה ג מיי' פ"ד מהלי' אישות הלי' ה סמג עשין נא טוש"ע שם סי' קנו סעיף ה [וכתב אלפס פי"א דמכילתין דף קכח.]:

כו ד מיי' פי"ב שם הלי' יט סמג עשין מח ולאוין פא טוש"ע שם סי' ע סעיף ח:

כז ה מיי' פי"ב מהלי' ממרים ומלה הלי' כה ופי"ז מהלי' מלכות אסורות הלי' ג סמג לאוין מח וקמח טוש"ע אה"ע סי' תנא סעי' כג וטוש"ע יו"ד סי' קי סעיף ח:

כח ו ז מיי' פי"ח מהלי' מלכות אסורות הלי' יט סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סימן קלה סעיף י:

כט ח מיי' פי"ב מהלי' אישות הלי' יט סמג עשין מח ולאוין פא טור ש"ע אה"ע סי' ע סעיף ח:

תוספות רי"ד

ת"ש האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי רצתה ניזונית רצתה גובה כתובתה פי' שהאשה שאמרה מת בעלי נאמנת להנשא וכמו שנאמנת להנשא כך נאמנת ליטול כתובה כדאמרינן ביבמות בהאשה בש"א תנשא וחטול כתובה וכו' עד חזרו ב"ה להודות כב"ש וכמו שנאמנת לגבות כתובתה כך היא נאמנת על המזונות גרשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה פי' כשאומרת גרשני בעלי אינה נאמנת על הגירושין והלכך אינה יכולה לגבות כתובתה דשמא לא גורשה אבל מזונות אית לה ממה נפשך דאי גירשה כל כתובתה יש לה ואי לא גירשה יש לה מזונות כדין כל אשה שהלך בעלה למדינת הים ודוקא עד שיעור כתובתה אבל יותר משיעור כתובתה לא דהא אמרה גרשני שאין מזונות לגרושה. בשלמא למ"ד פוסקין מזונות לא"א ספיר פי' היינו דמתפרנסת עד כדי כתובתה ממה נפשך אי גרשה יש לה כתובה אי לא גרשה מזוני אית לה אלא למ"ד אין פוסקין מזונות לא"א מאי איכא למימר פי' דילמא לא גירשה וא"א היא וכיון דאין פוסקין מזונות לא"א (איהי שקילא) מזונות לא פי' (הויכי שקלא) מזונות לא פי' כששמעו בו שמת דממה נפשך גירשה כתובתה אית לה לא גירשה מזוני נמי אית לה. ומ"ש עד כדי כתובתה אפילו טובא נמי פי' דכיון ששמעו בו שמת הרי היא ככל אלמנה דעלמא ותתפרנס לעולם אפילו יותר משיעור כתובתה פי' דתנן כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובה לעולם שאני הכא דאיהי היא דאפסדה אנפשה דאמרה גרשני בעלי פי' ואין לגרושה מזונות הלכך עד שיעור כתובתה שקלא ממה נפשך אבל טפי לא ומהכא מוכח דכל אלמנה דעלמא מתפרנסת והולכת לעולם אפילו יותר משיעור כתובתה והדר נביא כתובתה דלאפוקי ממ"ד שאין אלמנה יכולה ליקח מזונות יותר משיעור כתובה כדכתבי' לעיל בס' אלמנה ניזונת: ת"ש כיצד אמרו ממאנת אין לה אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהרי בעלה חייב במזונותיה אלא בגון שהלך בעלה למדינת הים ולותה ואכלה ועמדה ומיאנה טעמא דמיאנה הא לא מיאנה יהבינן לה ושמואל הכא למאי ניחוש אי משום צררי לקטנה לא מתפים ואי משום מעשה ידיה לא ספקה ומהכא מוכח דמי שהלך בעלה למדינת הים ולותה ואכלה הבעל חייב לפרוע מה שלותה דדוקא ממאנת היא דלית לה אבל אשה דעלמא אין לה ודכותיה אמרינן בפ' יש מותרות ומאי דאמרינן לקמן מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו הניח מעותיו על קרן הצבי דוקא בשפרנס הוא מאליו שלא אמרה לו אשתו הלוני והוא מאליו היה מספיק לה מזונות דאמרינן רצה לכבדה מאליו ראין הבעל חייב לפרעו אבל היכא דהיא אמרה לו הלוני והלוה לה כיון שע"ד הלוואה נתן לה חייב הוא לפרעו ומסיק תלמודא והלכתא

ט) נ"ל היכי שקלא מזונות ומאני דהכא נמי כששמעו בו שמת פי' דממ"נ יכי.

מסורת הש"ס

א) יבמות מח:. ב) [תוספתא פ"יז. ג) [ער' תוס' כ"מ ח: ד"ה הוליאה ותוס' לעיל פט: ד"ה יכול]. ד) לעיל נח: ודף ע: פפ. [כ"ק מ: ע"ש כ"כ מט: ניעין עז:]. ה) ע"ז לג: פסחים ל:. ו) [נדרים לג:]. ז) שם לג., מ) [דף קח.]. ח) [שרך קיניף].

הגהות הב"ח

(א) ש"ל ד"ה מיהי וכו' כיון דשמעו: (ב) תוס' ד"ה הני וכו' סיד וקונילא ותפסת וממתה:

לעזי רש"י

פלומבליי"ר [פלומי"ר]. לצפות בעופרת.
אלו"ם. אלום.
קיריוויי"ש [קריבצי"ש]. סדקים.

מוסף רש"י

דלא ניחא ליה דתינוול. תמ"ם שלא יוכ בלמתי, עכדינן (לעיל מח:). היבמה שלשה חדשים הראשונים. שאינה יכולה לנשא מחמת בעלה, נזונת משל בעלה. שכן כתב לה אם תהא יחבא בביתי ומתמזנת מנכסי כל ימי מיגר אלמנותיך, מיכן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם. ואינה דומה לשאר אלמנה, דהתם כל זמן שלא נשאת לאחר ואומרת מחמת פלוני בעלי שכבודי גדול עלי, יש לה מזונות, אבל הן תגיגת כיסם, לפיכך אין לה על נכסי בעל מזונות ולא משל יבם על שתכנס לאיסה (יבמות מא.). עמד בדין. שתבעתי כדין לו כגון לו פטור וברח, נזונת משל יבם. דקסבין ליה (שם). יכולה אשה שתאמר לבעלה אינני ניזונת. משלך, ואינני עושה. לך כלום אלא לעצמי (לעיל נח:). אינו ניזונת משל בעלי ואינו עשה לו מלאכה. דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון, ומנין דלא ספקה במעשה ידיה ואחר כך תקנו מעשה ידיה לנעלה משום איבה. הלכך יכולה לומר לו אפשי (ניסין עז.). אני אינו בריכה לכך. מעוגנת אני ואי אפשי לעשות מלאכה, אמלא לי מזונות, לו יש לי אמונת יקרה יתר על כדי מזונותי (לעיל פג.). **מאני דקוניא.** פלומרי"ר בלע"ז ושל חרס הוא וטוח בחכר (פסחים ל. וכע"ז ע"ז לג:). ירוקי אסור. עשויין מקרקע שמוציאים ממנה לריף, אלו"ס בלע"ז, והוא עז ומחלא לעולם (פסחים שם וכע"ז ע"ז שם). קרטופני. סדקים ופדקים (ע"ז שם).

תוספות רי"ד (המשך)

פוסקין מזונות לא"א פי' ולפוף ג' חדשים הראשונים כדאמרן לעיל ובלא שבועה כתנן. והלכתא כרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה. והלכתא כותיה דרב זביד בקוניא דאמר רב זביד הני מני דקוניא אוכמי ותיורי שרו ירוקי אסירי פי' דמערפי ואי אית בהו קרטופני בולהו אסירי פי' קעירות אוכמי וחיורי שרו לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך. לפי שהעופרת המחליץ את החרס ואינו מניחו לבלוע אבל הירוקים מערב בהן צריף בתוך העופרת והוא עז ומחלחלת את החרס ובולע ואי אית בהו קרטופני פי' בקעים וסדקים כלהו אסירי שדרך אותן הסדקים לבלוע החרס מתוכן ואין לו תקנה לעולם ע' בפ' אין מעמידין: **מתני'** מי שהלך למדינת הים ועמד א' ופרנס את אשתו חנן אומר אבד מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר רוסא בן הרכינס כדבריהם אריב"ז יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי פי' חנן אומר אבד את מעותיו שהוא אומר לו רצונך היה לכבד את אשתי או משום כבודה או משום כבודי ולא ע"מ שתחבע אותה עשיית אבל היכא דלותה ממנו כיון שבחורות הלוואה נתן לה חייב לפרוע כדכתבינן לעיל והלכתא כחנן כדמסקינן לקמן בהלכות הפוסק מעות לחתנו: תנן התם המודר הנאה מחבירו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com